

Muzeum Regionalne
w Środzie Śląskiej

Średzkie Zeszyty Naukowe

TOM 8/2017

Grzegorz Borowski, Krzysztof Kamiński

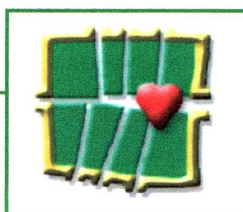
**SPRAWOZDANIE Z RATOWNICZYCH BADAŃ
ARCHEOLOGICZNYCH ZWIĄZANYCH Z BUDOWĄ
OŚWIETLENIA DROGOWEGO W MIEJSCOWOŚCI
KOSTOMŁOTY w ul. AKACJOWEJ, JAŚMINOWEJ,
KLONOWEJ, SPORTOWEJ I WROCŁAWSKIEJ**

(decyzja nr 2567/2016 z dnia 30.11.2016 r.)

Sprawozdanie ma charakter ostateczny

Środa Śląska 2017 r.

© Muzeum Regionalne w Środzie Śląskiej

I. WSTĘP

W dniach od 20 czerwca 2017 r. do 20 sierpnia 2017 r. Muzeum Regionalne w Środzie Śląskiej przeprowadziło nadzór archeologiczny i wykonało odpowiednią dokumentację polową prac ziemnych związanych z budową oświetlenia drogowego w ciągu ulic Akacyjowej, Jaśminowej, Klonowej, Sportowej i Wrocławskiej w miejscowości Kostomłoty pow. Środa Śląska. Inwestycja obejmowała działki nr 193/7, 194/2, 195/9, 200, 206/6, 212/1, 218, 527, 535/11 obręb Kostomłoty (ryc. 1, 2). Planowano wykonać rowy montażowe o łącznej długości 1124 m bieżące, przy szerokości 0,4 m i głębokości maksymalnie 0,7 m.

Przeprowadzenie wspomnianych wyżej prac powodowała lokalizacja inwestycji na obszarze intensywnego osadnictwa pradziejowego, średniowiecznego i nowożytnego, a w szczególności w sąsiedztwie stanowiska archeologicznego nr 12/17/81-24 AZP. Na stanowisku tym odkryto zabytki związane z epoką kamienia (odłupek krzemienisty), epoką brązu (14 fragmentów ceramiki kultury łużyckiej) i epoką żelaza (17 fragmentów ceramiki kultury przeworskiej i 14 fragmentów ceramiki późnośredniowiecznej). Dodatkowo chronologię 13 fragmentów ceramiki oznaczono ogólnie na okres pradziejów. Na osadniczy charakter stanowiska wskazuje 8 bryłek polepy.

Prace prowadzono na mocy „Decyzji nr 2567/2016 Pozwolenie na prowadzenie badań archeologicznych” wydanej dnia 30.11.2016 r. wydanej przez Dolnośląskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków we Wrocławiu (50-243 Wrocław ul. Władysława Łokietka 11).

II. INFORMACJE OGÓLNE O OBSZARZE BADAŃ

Kostomłoty położone są w południowej części Wysoczyzny Średzkiej, w odległości 16 km na południe od Środy Śląskiej i 35 km na zachód od Wrocławia. Wysoczyznę Średzką tworzą osady morenowo-sandrowe z ostańcami moren czołowych i kemów zachowane pomiędzy dolinami wpadających do Odry rzek Bystrzycy i Kaczawy.

Najwcześniejsze wzmianki historyczne o osadzie pochodzą z XII w., a informację o istniejącym we wsi targu zawiera dokument z księcia Bolesława Kędzierzawego z 1149 r. Istnienie targu świadczy o pełnieniu przez ówczesną wieś roli centrum dla mieszkańców okolicy. Pierwsza wzmianka o kościele, wówczas pod wezwaniem św. Gotarda pochodzi z 1201 r., a w 1214 r. Kostomłoty uzyskały prawa miejskie takie, jakie funkcjonowały w pobliskiej Środzie Śląskiej.

Centrum miasta stanowi kościół z przylegającym do niego od wschodu Rynkiem. Z Rynku prowadzą drogi w kierunku północnym do Środy Śląskiej, na zachód w kierunku Strzegomia i na południe w kierunku Sobótki. Za granicą zabudowań miejscowości z drogi do Sobótki odchodzi odgałęzienie w kierunku zachodnim (ulica Wrocławska prowadząca do Wrocławia).

Obszar inwestycji znajdował się we wschodniej części Kostomłotów na północ od ulicy Wrocławskiej. Jeszcze niedawno były to pola uprawne, objęte obecnie zabudową jednorodziną, co spowodowało potrzebę instalacji oświetlenia drogowego wzdłuż nowo wytyczonych ulic Sportowej, Klonowej i Jaśminowej.

W odległości około 400 m od Rynku od ulicy Wrocławskiej odchodzi w kierunku północnym ul. Sportowa. Ma ona obecnie długość ponad 400 m, a okolicy jej połowy znajduje się skrzyżowanie z biegnącą na wschód ulicą Jaśminową i biegnącą na zachód ulicą Klonową. Po około 200 m ulica Klonowa dochodzi do ograniczającej od wschodu zwartą zabudowę centrum wsi ulicy Akacjowej.

III. WYNIKI BADAŃ

ULICA AKACJOWA I KLONOWA

Wykopy instalacyjne w ciągu ulicy Akacjowej poprowadzono wzdłuż jej zachodniej krawędzi, a następnie w kierunku zachodnim wzdłuż południowej krawędzi ulicy Klonowej, aż do około połowy jej długości. W miejscu tym przeprowadzono przecisk pod ulicą i następnie wzdłuż północnej krawędzi rów doprowadzono do ulicy Sportowej (ryc. 2, fot. 1, 3, 10). Nadzory profili wykopów pozwoliły stwierdzić, że w zachodniej części inwestycji, w rejonie ulic Akacjowej i Klonowej pod warstwą próchnicy o grubości do 46 cm, zalegają warstwy naturalnych gruboziarnistych piasków ze żwirem. W ulicach tych wykonano dokumentację przykładowych fragmentów profili wykopów.

Profil 1 (P1; ryc. 3; fot. 2)

Profil 1 (południowo wschodni) znajdował przy zbiegu ulic Akacjowej i Klonowej. Głębokość wykopu w tym miejscu wynosiła 1 m, a szerokość 60 cm. W stropie wykopu zalegała warstwa 1) szarej spiaszczonej próchnicy z soczewkami żwiru i piasku. Soczewki żwiru i piasku wskazują na niedawną działalność budowlaną, która spowodowała przemieszanie warstwy ornej z materiałem skały naturalnej (calca). Grubość warstwy 1 osiągała 28 cm. Pod nią wyróżniono warstwę 2) szaro-żółtej gliny o grubości osiągającej 38 cm, która z kolei zalegała na warstwie 3) brązowego gruboziarnistego piasku ze żwirem. Warstwa 3 występowała aż do dna wykopu, a w jej stropie wyróżnić można było warstewkę grubego żwiru lub niewielkich otoczków. Warstwy 2) i 3) są utworami geologicznymi, a warstwa 1) związana jest z działalnością człowieka.

Profil 2 (P2, ryc. 4; fot. 4)

Profil 2 (południowy) znajdował się w środkowej części ulicy Klonowej. Głębokość wykopu w tym miejscu wynosiła 75 cm, a szerokość 50 cm. W stropie profilu wyróżniono warstwę 1) jasnoszarej spiaszczonej próchnicy (warstwa orna) o grubości do 46 cm, zalegającej na warstwie 2) naturalnej brązowo-żółtej gliny o grubości do 28 cm. Pod nią, aż do dna wykopu, zalegała warstwa 3) brązowy gruboziarnisty piasek ze żwirem. Warstwa 1) to obecnie istniejąca warstwa orna, a warstwy 2) i 3) są utworami geologicznymi.

ULICA JAŚMINOWA

Wykopy w ulicy Jaśminowej poprowadzono wzdłuż jej północnej krawędzi (ryc. 2, fot. 5, 7). Sytuacja stratygraficzna na tym odcinku wyglądała analogicznie do sytuacji zarejestrowanej w ulicach Akacjowej i Klonowej. Pod warstwą orną, o grubości w tym miejscu do 60 cm, zalegały gruboziarniste piaski ze żwirem. Wykonano dokumentację fragmentu profilu (P3).

Profil 3 (P3, ryc. 5, fot. 6)

Profil 3 (północno-wschodni) umieszczono we wschodnim krańcu ulicy Jaśminowej, na jej zakręcie w kierunku północnym. Głębokość wykopu w tym miejscu wynosiła 95 cm, a szerokość do 50 cm. W stropie profilu wyróżniono warstwę 1) szarej spiaszczonej próchnicy (warstwa obecnego humusu) o grubości do 57 cm. Pod nią, aż do dna wykopu, zalegały warstewki brązowego gruboziarnistego piasku ze żwirem i pojedynczymi grudami szarej gliny.

ULICA SPORTOWA I WROCŁAWSKA

W północnej części ulicy Sportowej wykop instalacyjny poprowadzono wzdłuż zachodniej krawędzi ulicy (ryc. 2, fot. 8), by następnie po osiągnięciu istniejącej obecnie zwartej zabudowy przeciskiem przejść na stronę wschodnią. Następnie wykop poprowadzono wzdłuż wschodniej krawędzi ulicy na odcinku kolejnych około 200 m, by po wykonaniu kolejnego przecisku ponownie poprowadzić wykop wzdłuż krawędzi zachodniej, aż do ulicy Wrocławskiej (fot. 11). Po analizie ścian wykopów stwierdzono, że o ile, w części północnej pod warstwą orną o grubości około 50 cm zalegają gruboziarniste piaski ze żwirem, to w części południowej, pod warstwami związanymi ze współczesnymi inwestycjami budowlanymi, na warstwie piasku ze żwirem zalega warstwa gliny. Sytuację stratygraficzną wybranych fragmentów profili w ulicach Sportowej i Wrocławskiej dokumentują profile P4, P5 i P6. Wypada też wspomnieć, iż profilu P5 zarejestrowano jedyny wyróżniony podczas omawianych prac archeologicznych obiekt ziemny oznaczony jako obiekt 1

Profil 4 (P4, ryc. 6, fot. 9)

Profil 4 (zachodni) dokumentowano w północnej części ulicy Sportowej). Głębokość wykopu w tym miejscu wynosiła 80 cm, a szerokość do 60 cm. W profilu 4, do głębokości

maksymalnie 48 cm zalegała warstwa 1). Stanowiła ją szara spiaszczona próchnica (warstwa humusu), pod którą wyróżniono warstwę ciemnobrązowego piasku ze żwirem.

Profil 5 (P5, ryc. 7, fot. 12)

Profil 5 (południowo-zachodni) znajdował się w ulicy Sportowej u zbiegu z ulicą Jaśminową. Głębokość wykopu wynosiła w tym miejscu 70 cm, a szerokość 60 cm. W profilu wyróżniono następujące warstwy:

warstwa 1) szara spiaszczona próchnica ze żwirem,

warstwa 2) żółtawa glina z szarą spiaszczoną próchnicą,

warstwa 3) niewielki wkop o głębokości 30 cm i szerokości 1 m oznaczony, jako obiekt 1. W przekroju wkop miał kształt trójkąta. Ścianka południowo-wschodnia była stroma, a północno-zachodnia wychodziła łagodnie w kierunku stropu obiektu. Obiekt wypełniała zbita szara spiaszczona próchnica, o cechach identycznych do obecnej warstwy ornej występującej w rejonie obszaru badań. W jej składzie zauważono ponadto pojedyncze drobiny węgla drzewnych. Z dużym prawdopodobieństwem można przypuszczać, że powstanie obiektu wiąże się z działalnością budowlaną związaną z budową okolicznych budynków mieszkalnych, czyli jest efektem działalności koparki,

warstwa 4) zalegająca w dnie wykopu warstwa brązowo-żółtej gliny.

Profil 6 (P6; ryc. 8)

Profil 6 (zachodni) umiejscowiono w południowym krańcu ulicy Sportowej. Głębokość wykopu w tym miejscu wynosiła 70 cm, a jego szerokość 50 cm. Do głębokości 40 cm zalegała warstwa 1) utwardzonego tłucznia stanowiącego obecną nawierzchnię ulicy Sportowej, pod którą wyróżniono warstwę 2) szaro-siwej gliny calcowej.

IV. WNIOSKI

Przeprowadzone nadzory i badania archeologiczne nie doprowadziły do odkrycia żadnych ruchomych zabytków archeologicznych. Jediną jamę, oznaczoną jako obiekt 1, wiązać należy najprawdopodobniej z budową jednego z sąsiednich domków jednorodzinnych lub budową kanalizacji. Przypuszczalnie jest ona pozostałością po miejscowym wybraniu żwiru przez koparkę pracującą w okolicy.

Podsumowując należy stwierdzić, że obszar inwestycji znajduje się poza zasięgiem stanowiska archeologicznego 12/17/81-24 AZP oraz poza zasięgiem zabudowy związanej ze średniowieczną i wczesnonowożytną wsią lub miastem Kostomłoty.

Kostomłoty pow. Środa Śląska

budowa oświetlenia drogowego w m. Kostomłoty: w ul. Akacjowej, Jaśminowej, Klonowej, Sportowej i Wrocławskiej, na działkach nr 193/7, 194/2, 195/9, 200. 206/6, 212/1, 218. 527, 535/11 obręb Kostomłoty

DZIENNIK BADAŃ

20/06/2017

Rozpoczęcie prac ziemnych związanych z inwestycją. Nadzór nad prowadzonymi pracami.

21/06/2017

Kontynuacja prac z dnia poprzedniego. Rozpoczęcie instalacji kabla energetycznego. Wykonano rowy w ulicy Akacjowej, zachodniej części ulicy Klonowej, północnej części ulicy Sportowej i wschodniej części ulicy Jaśminowej.

Nadzór prowadzonymi pracami, prospekcja profili wykopów i ich doczyszczanie. Wykonanie odpowiedniej dokumentacji fotograficznej, rysunkowej i opisowej całości wykopów oraz wybranych fragmentów profili charakterystycznych dla poszczególnych odcinków.

22/06/2017

Rozpoczęcie prac ziemnych w rejonie zbiegu ulic Klonowej, Jaśminowej i Sportowej.

23/06/2017

Kontynuacja prac z dnia poprzedniego i wykonanie wykopów w południowej części ulicy Sportowej. Prospekcja wykopów i doczyszczanie profili. Wyróżnienie obiektu 1. Wykonanie odpowiedniej dokumentacji fotograficznej, rysunkowej i opisowej.

17/08/2017

Prace ziemne wzdłuż ulicy Wrocławskiej i przyległym odcinku ulicy Sportowej. Prospekcja wykopów i doczyszczanie profili. Wykonanie odpowiedniej dokumentacji fotograficznej, rysunkowej i opisowej.

Kostomłoty pow. średzki

budowa oświetlenia drogowego w m. Kostomłoty: w ul. Akacyjnej, Jaśminowej, Klonowej, Sportowej i Wrocławskiej, na działkach nr 193/7, 194/2, 195/9, 200. 206/6, 212/1, 218. 527, 535/11 obręb Kostomłoty

SPIS RYCIN

Ryc. 1) Kostomłoty pow. średzki. Lokalizacja inwestycji w obrębie miejscowości na mapie w skali 1:25000 (przebieg wykopów zaznaczony na czerwono)

Ryc. 2) Kostomłoty pow. średzki. Lokalizacja rowów instalacyjnych (kolor czerwony) i zadokumentowanych fragmentów profili (kolor niebieski) na mapie w skali 1:5000

Ryc. 3) Kostomłoty pow. średzki. Układ nawarstwień zarejestrowanych w profilu P1 (profil południowy wykopu; objaśnienia w tekście)

Ryc. 4) Kostomłoty pow. średzki. Układ nawarstwień zarejestrowanych w profilu P2 (profil południowy wykopu; objaśnienia w tekście)

Ryc. 5) Kostomłoty pow. średzki. Układ nawarstwień zarejestrowanych w profilu P3. (profil południowo-wschodni wykopu; objaśnienia w tekście)

Ryc. 6) Kostomłoty pow. średzki. Układ nawarstwień zarejestrowanych w profilu P4 (profil zachodni wykopu; objaśnienia w tekście)

Ryc. 7) Kostomłoty pow. średzki. Układ nawarstwień zarejestrowanych w profilu P5 (profil południowo-zachodni wykopu; objaśnienia w tekście)

Ryc. 8) Kostomłoty pow. średzki. Układ nawarstwień zarejestrowanych w profilu P6 (profil zachodni wykopu; objaśnienia w tekście)

Kostomłoty pow. średzki

budowa oświetlenia drogowego w m. Kostomłoty: w ul. Akacjowej, Jaśminowej, Klonowej, Sportowej i Wrocławskiej, na działkach nr 193/7, 194/2, 195/9, 200. 206/6, 212/1, 218. 527, 535/11 obręb Kostomłoty

SPIS FOTOGRAFII

Fot. 1) Kostomłoty pow. średzki. Widok ze północnego-wschodu na wykop instalacyjny u zbiegu ulic Klonowej i Akacjowej

Fot. 2) Kostomłoty pow. średzki. Profil południowy wykopu w zachodnim krańcu ulicy Klonowej (P1). Widok z północy

Fot. 3) Kostomłoty pow. średzki. Widok ze wschodu na centralną część wykopu instalacyjnego w ulicy Klonowej

Fot. 4) Kostomłoty pow. średzki. Profil południowy wykopu w ulicy Klonowej (P2). Widok z północy

Fot. 5) Kostomłoty pow. średzki. Wykop instalacyjny w krańcu ulicy Jaśminowej. Widok z południa

Fot. 6) Kostomłoty pow. średzki. Profil południowo-wschodni wykopu instalacyjnego w ulicy Jaśminowej (P3). Widok północnego-zachodu (strzałka północy błędnie ustawiona)

Fot. 7) Kostomłoty pow. średzki. Widok wykopów instalacyjnych w ulicy Jaśminowej w kierunku zbiegu z ulicą Sportową. Widok ze wschodu

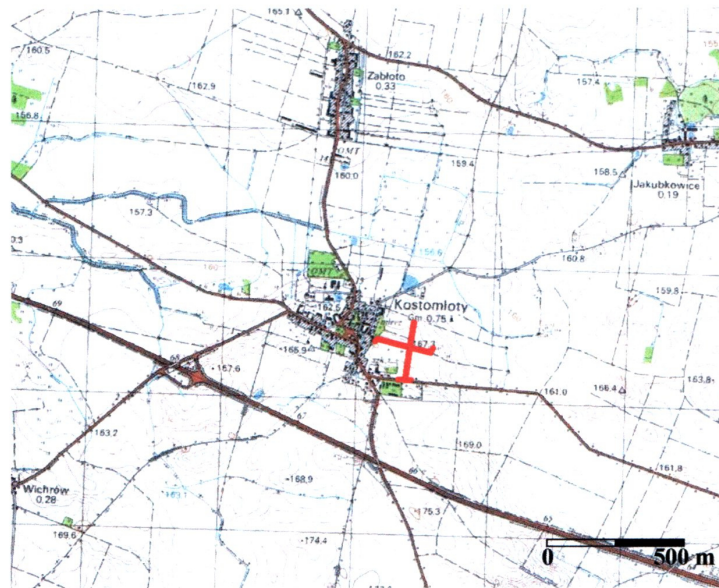
Fot. 8) Kostomłoty pow. średzki. Widok na północną część wykopu instalacyjnego w ulicy Sportowej. Widok z północy

Fot. 9) Kostomłoty pow. średzki. Profil zachodni wykopu instalacyjnego w północnej części ulicy Sportowej (P4). Widok ze wschodu

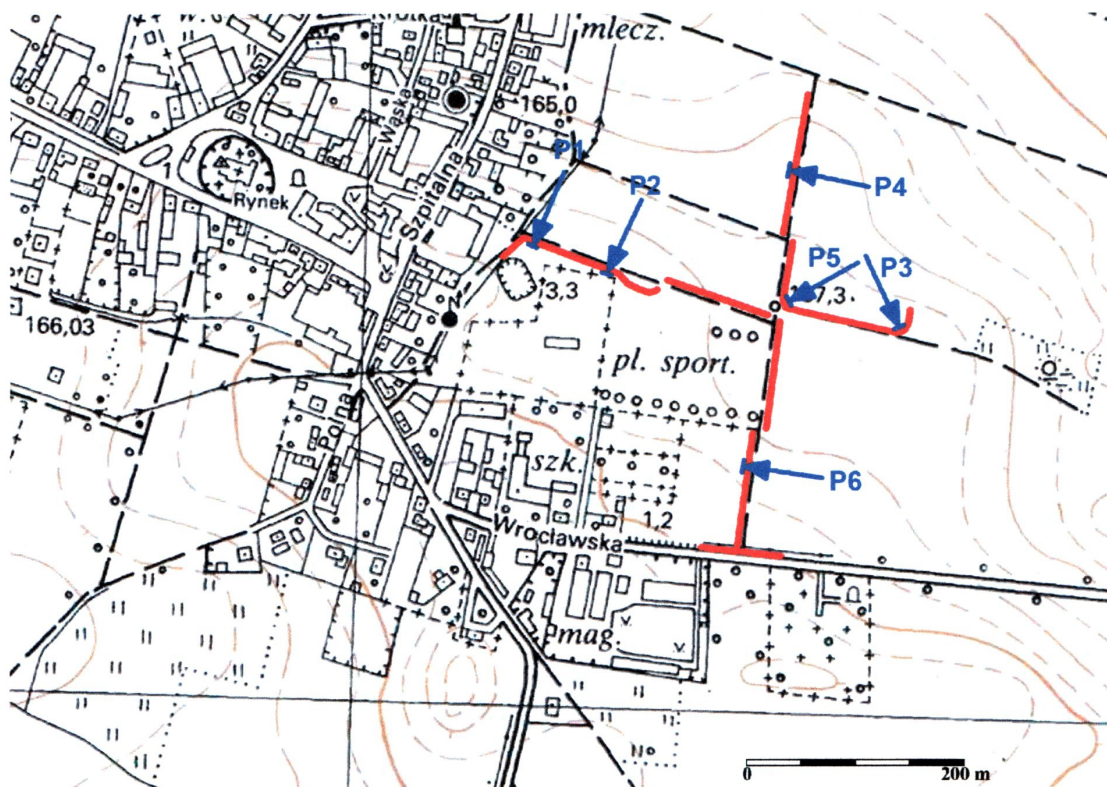
Fot. 10) Kostomłoty pow. średzki. Widok na wykopy instalacyjne w ulicy Klonowej w kierunku zbiegu z ulicą Sportową. Widok z zachodu

Fot. 11) Kostomłoty pow. średzki. Widok na wykopy instalacyjne w ulicy Sportowej w kierunku zbiegu z ulicą Wrocławską. Widok z północy

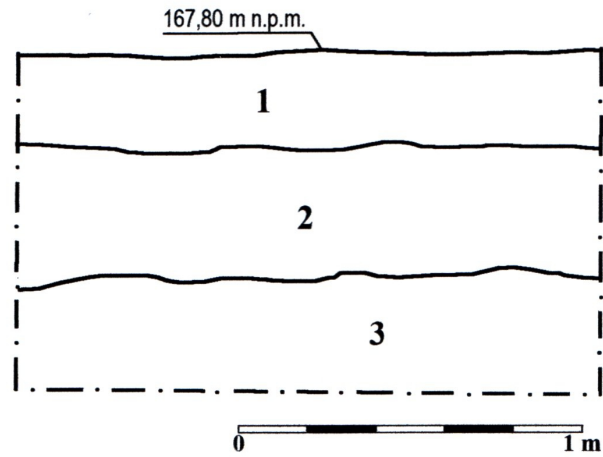
Fot. 12) Kostomłoty pow. średzki. Profil południowo-zachodni wykopu instalacyjnego w ulicy Sportowej (P5). Widok z północnego-wschodu

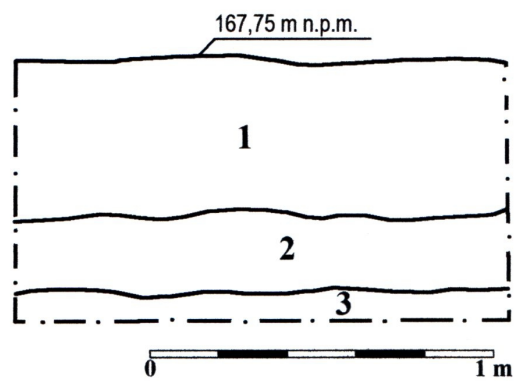
Ryc. 1) Kostomłoty pow. średzki. Lokalizacja inwestycji w obrębie miejscowości na mapie w skali 1:25000 (przebieg wykopów zaznaczony na czerwono)

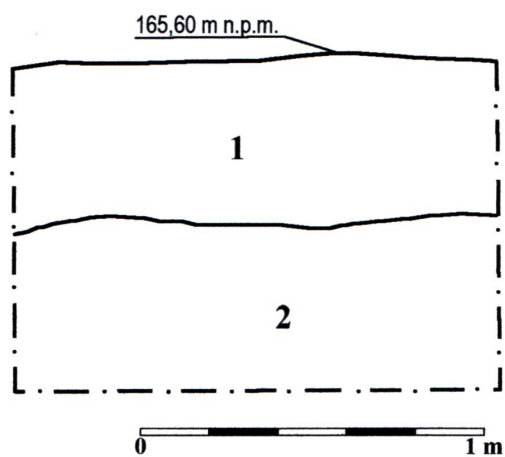
Ryc. 2) Kostomłoty pow. średzki. Lokalizacja rowów instalacyjnych (kolor czerwony) i zadokumentowanych fragmentów profili (kolor niebieski) na mapie w skali 1:5000

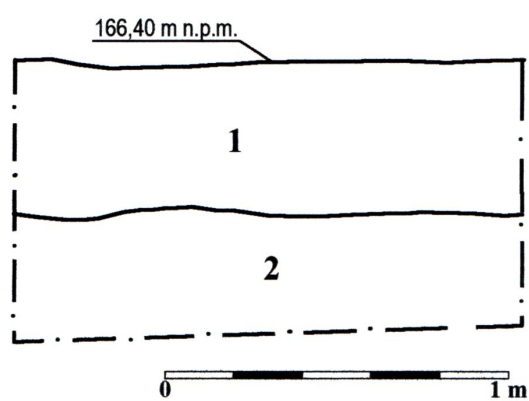
Ryc. 3) Kostomłoty pow. średzki. Układ nawarstwień zarejestrowanych w profilu P1 (profil południowy wykopu; objaśnienia w tekście)

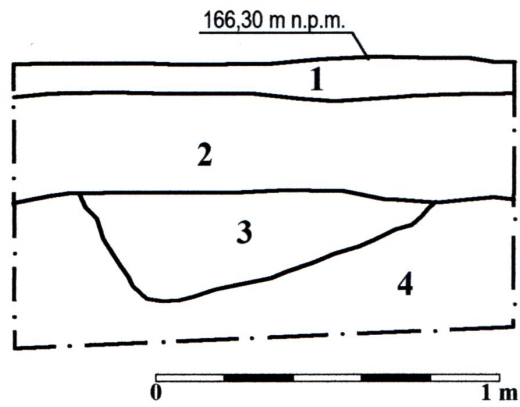
Ryc. 4) Kostomłoty pow. średzki. Układ nawarstwień zarejestrowanych w profilu P2 (profil południowy wykopu; objaśnienia w tekście)

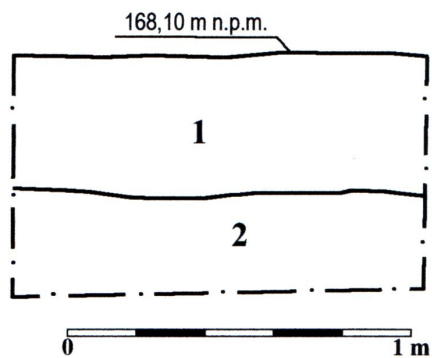
Ryc. 5) Kostomłoty pow. średzki. Układ nawarstwień zarejestrowanych w profilu P3.
(profil południowy-wschodni wykopu; objaśnienia w tekście)

Ryc. 6) Kostomłoty pow. średzki. Układ nawarstwień zarejestrowanych w profilu P4
(profil zachodni wykopu; objaśnienia w tekście)

Ryc. 7) Kostomłoty pow. średzki. Układ nawarstwień zarejestrowanych w profilu P5 (profil południowo-zachodni wykopu; objaśnienia w tekście)

Ryc. 8) Kostomłoty pow. średzki. Układ nawarstwień zarejestrowanych w profilu P6 (profil zachodni wykopu; objaśnienia w tekście)

Fot. 1) Kostomłoty pow. średzki. Widok z północnego-wschodu na wykop instalacyjny u zbiegu ulic Klonowej i Akacjowej

Fot. 2) Kostomłoty pow. średzki. Profil południowy wykopu w zachodnim krańcu ulicy Klonowej (P1). Widok z północy

Fot. 3) Kostomłoty pow. średzki. Widok ze wschodu na centralną część wykopu instalacyjnego w ulicy Klonowej

Fot. 4) Kostomłoty pow. średzki. Profil południowy wykopu w ulicy Klonowej (P2). Widok z północy

Fot. 5) Kostomłoty pow. średzki. Wykop instalacyjny w krańcu ulicy Jaśminowej.
Widok z południa

Fot. 6) Kostomłoty pow. średzki. Profil południowo-wschodni wykopu instalacyjnego
w ulicy Jaśminowej (P3). Widok północnego-zachodu (strzałka północy błędnie ustawiona)

Fot. 7) Kostomłoty pow. średzki. Widok wykopów instalacyjnych w ulicy Jaśminowej w kierunku zbiegu z ulicą Sportową. Widok ze wschodu

Fot. 8) Kostomłoty pow. średzki. Widok na północną część wykopu instalacyjnego w ulicy Sportowej. Widok z północy

Fot. 9) Kostomłoty pow. średzki. Profil zachodni wykopu instalacyjnego w północnej części ulicy Sportowej (P4). Widok ze wschodu

Fot. 10) Kostomłoty pow. średzki. Widok na wykopy instalacyjne w ulicy Klonowej w kierunku zbiegu z ulicą Sportową. Widok z zachodu

Fot. 11) Kostomłoty pow. średzki. Widok na wykopy instalacyjne w ulicy Sportowej w kierunku zbiegu z ulicą Wrocławską. Widok z północy

Fot. 12) Kostomłoty pow. średzki. Profil południowo-zachodni wykopu instalacyjnego w ulicy Sportowej (P5). Widok z północnego-wschodu